

## KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 12/2004 rd

### Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 3 a § i lagen om statsbudgeten

*Till finansutskottet*

#### INLEDNING

##### **Remiss**

Riksdagen remitterade den 16 september 2004 en proposition med förslag till lag om ändring av 3 a § i lagen om statsbudgeten (RP 152/2004 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att kulturutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till finansutskottet.

##### **Sakkunniga**

Utskottet har hört

- undervisningsråd Juhani Dammert, undervisningsministeriet
- regeringsråd Raija Isotalo, finansministeriet
- ordförande Gustav Björkstrand, Finlands universitetsrektors råd
- rektor Eero Kasanen, Helsingfors handels-högskola
- utbildningspolitisk sekreterare Aleksi Henttonen och utbildningspolitisk sekreterare Anne Mikkola, Finlands studentkärers förbund FSS.

#### PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om statsbudgeten ska ändras. Enligt propositionen ska man övergå till ett arrangemang genom vilket aktiebolag som bildats av universiteten enskilt eller tillsammans med andra aktörer kan dra ekonomisk nytta av den forskningsverksamhet och den konstnärliga verksamhet som universitetet bedriver såväl i hemlandet som internationellt, och de inkomster som inflyter av den kommersiella verksamheten kan styras så att de står till universitetens direkta disposition på det sätt som bestäms

närmare i statsbudgeten. Arrangemanget förutsätter att de bestämmelser som gäller nettobudgetering i lagen om statsbudgeten ändras.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2005 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 augusti 2005. Enligt förslaget tillämpas bestämmelserna om nettobudgetering första gången i budgeten för 2005 från och med den 1 augusti 2005.

#### UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

##### **Motivering**

De finländska universiteten är verksamma inom det europeiska universitets- och forskningsom-

rådet. För att bibehålla internationell konkurrenskraft och kunna ordna internationell finansiering för verksamheten måste universiteten kunna delta i det internationella samarbetet som spänner över en rad olika områden. Utskottet omfattar regeringens uppfattning om att utnyttjande av utbildnings- och forskningstjänster i internationellt och kommersiellt syfte är en väsentlig fråga då det gäller att stärka universitetens genomslagskraft i samhället. Det kommersiella utnyttjandet av universitetens forskningsresultat och den ökade samverkan med det övriga samhället som föreskrivs i universitetslagen kan vara framgångsrika om universitetens forskningsresultat och resultat från den konstnärliga verksamheten omvandlas till sådana produkter och sådan affärsverksamhet som kan utnyttjas i kommersiellt syfte.

Universiteten har framfört önskan om större ekonomisk autonomi. Genom propositionen är det nu möjligt att förbättra de ekonomiska verksamhetsbetingelserna. I budgetpropositionen för 2005 har avsatts 270 000 euro för att universiteten kan skaffa aktier i bolag som har grundats för det ovan nämnda ändamålet. I det rådande läget är den flexibilitet som föreslås i propositionen ändamålsenlig. Å andra sidan begränsar grundlagen möjligheterna till en betydande ökning av den ekonomiska autonomin. Utskottet anser att det är viktigt att se till att den offentliga grundforskningens och undervisningens ställning kvarstår oförändrad även efter reformen.

Universiteten har konstaterat att bristande ekonomisk självstyrelse försvårar deras framgång i fråga om universitetens kärnuppgifter. Till dessa hör bland annat att främja den vetenskapliga och konstnärliga bildningen, att meddela på forskning grundad högsta undervisning samt att fungera som konkurrenskraftiga medlemmar i det globala universitetssamfundet. Med tanke på det finländska samhället är det nödvändigt att universiteten även framöver kan erbjuda jämlika utbildningstjänster och att de kan fungera som motorer för överföring av innovation, vilket är viktigt med tanke på den regionala utvecklingen.

Avsikten med propositionen är att universiteten antingen ensamma eller tillsammans med andra kan grunda aktiebolag för att i kommersiellt syfte kunna utnyttja forskningsresultat och resultat från den konstnärliga verksamheten både i hemlandet och internationellt. Inkomsterna från verksamheten ska styras direkt till universiteten i enlighet med det som årligen bestäms i budgeten. Utskottet anser att det är positivt att universiteten får större möjligheter än hittills att avskilja delar av den avgiftsbelagda serviceverksamheten från den övriga verksamhet och ändra delarna till helheter i bolagsform.

Trots att universitetens karaktär inom ekonomiförvaltningen som statens räkenskapsverk är fungerande och välmotiverad i ett system där statens finansiering som ägare är mycket viktig, är det möjligt att genom att öka universitetens ekonomiska rörlighet öka också deras förutsättningar att hand om sin grunduppgift och samtidigt nå framgång i den internationella konkurrensen.

Möjligheten att grunda aktiebolag är också en utmaning för universiteten med tanke på styrningen av ekonomiförvaltningen. Det nya systemet förutsätter att universiteten på ett ändamålsenligt sätt sköter utövandet av statens delägar rätt i universitetsbolagen och ansvarar för ägarpolitiken. Detta förutsätter att det finns beredskap att utarbeta och analysera planerna för affärsverksamheten och företagens ekonomiska rapportering samt sörja för riskhanteringen i anslutning till affärsverksamheten och ändamålsenligheten av kontaktytan mellan universitetsbolagens verksamhet och den verksamhet universiteten bedriver i form av ämbetsverk och inrättningar. Effektiviseringen av universitetens egen interna kontroll är ytterst viktigt med tanke på denna reform, men utskottet poängterar också undervisningsministeriets roll som ledare och övervakare av affärsverksamheten. Utskottet poängterar att befogenheten för självständigt utövande av statens aktieägmakt förutsätter att universiteten på ett ändamålsenligt sätt ordnar riskhanteringen i anslutning till verksamheten och har beredskap för att sköta affärsverksamheten.

Från universitetshåll har det upplevts som ett missförhållande att både Helsingfors universitet och Åbo Akademi på grund av historiska orsaker äger fonder, medan andra universitet inte har möjlighet till detta. Detta har konstaterats medföra ekonomisk ojämlikhet universiteten emellan.

Kulturutskottet anser det nödvändigt att lagreformens konsekvenser följs upp och åtgärder vidtas vid behov.

*Donationer till universitet.* Enligt 57 § i inkomstskattelagen är en donation som görs till ett finskt universitet avdragbar vid beskattningen

om donationen uppgår till högst 25 000 euro. Utskottet påpekar att ett dylikt maximibelopp inte har fastslagits för en motsvarande donation som ges för att slå vakt om det finländska kulturarvet. Utskottet anser att man bör utreda vilka möjligheter det finns för att skatteavdragets övre gräns gällande donationer som görs för att främja konst och vetenskap ska avskaffas.

#### *Utlåtande*

Kulturutskottet anför

*att finansutskottet beaktar det som anförts ovan.*

Helsingfors den 22 oktober 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kaarina Dromberg /saml  
vordf. Sade Tahvanainen /sd  
medl. Esko Ahonen /cent  
Hanna-Leena Hemming /saml  
Sinikka Hurskainen /sd  
Tuomo Hänninen /cent  
Tatja Karvonen /cent  
Rauno Kettunen /cent

Minna Lintonen /sd  
Mikaela Nylander /sv  
Ilkka Taipale /sd (delvis)  
Marja Tiura /saml  
Jutta Urpilainen /sd  
Raija Vahasalo /saml  
Unto Valpas /vänst  
ers. Lauri Oinonen /cent (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.

## AVVIKANDE MENING

### *Motivering*

I regeringens proposition RP 152/2004 rd föreslås att universiteten får något större möjligheter att öka sin ekonomiska autonomi. Enligt propositionen ska man övergå till ett system där de aktiebolag som universiteten har grundat antingen ensamma eller tillsammans med andra kan utnyttja universitetens forskningsresultat eller resultat från den konstnärliga verksamheten i kommersiellt syfte. Propositionen är ett steg i rätt riktning, men åtgärderna förbättrar universite-

tens ekonomiska verksamhetsbetingelser endast litet. Till exempel i budgeten för 2005 har reserverats endast 270 000 euro för ändamålet.

Från universitetshåll har det upplevts som ett missförhållande att både Helsingfors universitet och Åbo Akademi på grund av historiska orsaker äger fonder, medan andra universitet inte har möjlighet till detta. Kulturutskottet borde ha konstaterat som sitt eget utlåtande att detta medför ekonomisk ojämlikhet universiteten emellan.

Helsingfors den 22 oktober 2004

Kaarina Dromberg /saml  
Hanna-Leena Hemming /saml

Marja Tiura /saml  
Raija Vahasalo /saml